

Bedrijfsontwikkelingsplan

Slachtkippen

voederaankoop

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

Afdeling Land- en Tuinbouwvorming

Leuvenseplein 4, 1000 Brussel

02/553 63 56

land-tuinbouwvorming@vlaanderen.be

In samenwerking met:

Dienst biologische land- en tuinbouw

INHOUD

1 Inleiding	3
2 Huidig bedrijf.....	4
2 Motivatie voor de omschakeling	5
4 Beeld van het toekomstige bedrijf	6
5 Basisprincipes biologische landbouw en biologische pluimveehouderij	7
6 Veebezetting.....	8
7 Grondgebondenheid	9
8 Herkomst van de dieren.....	10
9 Dierenverzorging	11
9.1 Gezondheidszorg	11
9.2 Bijzondere zorgen.....	11
10 Huisvesting.....	12
11 Buitenloop.....	13
12 Voeder.....	15
13 Arbeidsbehoefte.....	17
14 Bedrijfseconomische aspecten	18
15 Omschakeling	19
15.1 Omschakeling dieren.....	19
15.2 Omschakeling grond	19
15.3 Volledige omschakeling bedrijf	19
16 Afzet.....	20
17 Samenvatting	21
Tot slot.....	22
BIJLAGE : Nuttige adressen	23

Inleiding

Omschakelen naar biologische landbouw is geen eenvoudige zaak. De biologische veehouderijpraktijk verschilt zeer sterk, en op heel veel punten van de gangbare praktijk.

Dit vergt ook van de bedrijfsleider zelf een “omschakeling”. Veel vertrouwde handelingen, begrippen en kennis komen op losse schroeven te staan, en moeten ingevuld met heel nieuwe ervaringen en inzichten.

Aangezien de biologische veehouderij uitdrukkelijk vertrekt vanuit het principe van de grondgebondenheid, is de omschakeling een stuk moeilijker voor de zgn. “niet-grondgebonden” sectoren, waartoe ook de slachtkippenhouderij vandaag behoort.

De intensiteit van deze sector, zowel naar kapitaal (investeringen en veebezetting) als naar arbeid maken de omschakeling vaak onmogelijk, of dwingen de bedrijfsleider deze voor onbepaalde duur uit te stellen.

Het moment waarop zware herstellingen, nieuwe binneninrichting of andere bijkomende investeringen noodzakelijk blijken, is het scharniermoment bij uitstek om tot omschakeling over te gaan.

Nochtans moet dit goed beredeneerd worden, en mag niet over één nacht ijs worden gegaan. Precies omdat de gangbare, niet-grondgebonden kippenhouderij zover van het biologische bedrijf afstaat, wordt best alles eerst grondig afgewogen.

Wij hopen met dit bedrijfsontwikkelingsplan daartoe een degelijke leidraad te hebben opgesteld.

1 Huidig bedrijf

Historiek

Het bedrijf werkt volledig niet-grondgebonden, en de vleeskippen zijn de enige bedrijfstak. Er wordt vrij intensief gewerkt : het bedrijf haalt zeven volledige rondes per jaar.

Veestapel

In zijn huidige vorm heeft het bedrijf een capaciteit van 40.000 vleeskippen.

Huisvesting

De kippen worden gehouden in ingestrooide stallen. Elke stal heeft een oppervlakte van 1.000 m² (12.5 m op 80 m).

Oppervlakte en percelen

De drie hectaren akkerland die aan de bedrijfszetel palen, zijn momenteel nog verpacht, maar kunnen binnenkort terug in het eigen bedrijf worden opgenomen.

Teeltplan

3 ha maïs bewerkt door collega landbouwer.

Rantsoen

Alle voeders worden aangekocht.

Afzet

De kuikens worden verkocht aan de groothandel.

Arbeidsinvulling

VAK.

2 Motivatie voor de omschakeling

Dit type van bedrijf staat onder zware druk.

Eenzijds is er de toenemende milieudruk. Waar kippenmest tot voor kort vlot afzet vond in binnen- en buitenland, stukt dit de laatste maanden. Ook de mestverwerking, die nochtans voor kippenmest meer perspectief bood dan voor eender welke andere mest, breekt niet echt door.

In de biologische productie, waar nog heel wat bedrijven zijn zonder veehouderijtak, maar wel bij voorkeur mest van biologisch gehouden dieren dient te worden gebruikt, hoopt u vlotter mestafzet te vinden dan nu het geval is.

De niet-grondgebondenheid en, meer algemeen, de kwaliteit van het product wordt door de consumenten steeds meer in vraag gesteld.

Uw bedrijf heeft de mogelijkheid om op een meer natuurlijke wijze slachtkippen te produceren, omdat u binnenkort over buitenuitloop kunt beschikken. Wellicht is het interessant om meteen helemaal het biologische systeem te volgen, waardoor u uw product kunt onderscheiden en u meer arbeidsvreugde vindt in het produceren van een kwaliteitsproduct met garanties.

Tenslotte is er ook het economische plaatje. Het gaat niet echt goed met uw bedrijf. De regelmatig terugkomende lage prijzen maken de investeringslast moeilijk om dragen.

U weet dat u bij de biologische productie een heel stuk extensiever moet gaan werken, zodat de investeringen door een veel kleinere hoeveelheid product moeten worden gedragen. Toch hoopt u dat dit financieel haalbaar is, omdat ook in de verkoopprijzen de verhoudingen anders liggen.

3 Beeld van het toekomstige bedrijf

Veestapel

Zal de veebezetting na omschakeling sterk dalen ?

Huisvesting

De huidige omvang van de huisvesting en de mogelijkheden tot buitenloop in de onmiddellijke nabijheid aanziet u als belangrijke limieten en baren u zorgen.

Teeltplan

Hoe kan men best de buitenbeloop inrichten?

Bemesting/mestafzet

Is er vraag naar biologische kippenmest ? Zijn er mogelijkheden tot samenwerking ?

Voederaankoop

Voederaankoop blijft.

Arbeid

De bijkomende arbeid moet verloond worden.

Afzet

Via de groothandel. Rechtstreekse verkoop is een mogelijkheid.

Bedrijfseconomie

Veel extra investeringen in (nieuwe) gebouwen hoopt u zo veel mogelijk te vermijden. De huidige financiële toestand laat dit ook niet toe.

4 Basisprincipes biologische landbouw en biologische pluimveehouderij

Biologische landbouw is een productiemethode die duurzame oplossingen biedt en deze verder tracht te ontwikkelen voor de landbouw in samenhang met haar omgeving. Er is veel aandacht voor het landbouwkundig ecologische evenwicht.

De opbouw en het behoud van de bodemvruchtbaarheid staan centraal : oordeelkundige organische bemesting, gebruik van groenbemesters en een ruime vruchtwisseling met genoeg stikstof fixerende vlinderbloemigen in het teeltplan liggen aan de basis van een goede bodemvruchtbaarheid. Kunstmest wordt op die manier overbodig en is dan ook niet toegelaten.

Synthetisch-chemische gewasbeschermingsmiddelen zijn eveneens uitgesloten. Ziekten en plagen worden zoveel mogelijk voorkomen door een ruime vruchtwisseling en aangepaste teeltzorgen. Bij het opduiken van ernstige ziekten of plagen kunnen natuurlijke middelen (natuurlijke vijanden uitzetten, pyrethrum, zwavel, ...) worden ingezet.

Onkruidbestrijding gebeurt voornamelijk mechanisch (wiedeg, schoffelmachine, vingerwieder, aanaarder,...) en thermisch (onkruidbrander), waar nodig aangevuld met handwerk.

Bij de biologische veeteelt ligt de nadruk op een aangepaste huisvesting, fokkerij, voeding en verzorging die voor de dieren soortspecifiek gedrag toelaten. Tevens is de grondgebondenheid primordiaal. De gezondheidszorg richt zich vooral op preventie, aangevuld met bij voorkeur homeopathische geneesmiddelen.

Het streven naar natuurlijke evenwichten en de kringloop gedachte zijn van groot belang voor de biologische landbouw en vormt de basis voor de duurzaamheid.

5 Veebezetting

Wetgeving

De maximale veebezetting op het bedrijf wordt bepaald door de staloppervlakte en de mogelijkheden tot buitenbeloop.

Afhankelijk van deze veebezetting kan worden nagegaan of het bedrijf grondgebonden is. Is dit niet het geval, dan moet voor mestafzet worden gezocht.

Bedrijf

Zoals blijkt uit de berekeningen (zie punten 9 en 10) kan u nog 7.500 mestkippen houden.

6 Grondgebondenheid

Het biologisch slachtkippenbedrijf dient aan alle regels van de biologische productie te voldoen. Grondgebondenheid is een basisvoorwaarde. Niet-grondgebonden bedrijven of onvoldoende grondgebonden bedrijven kunnen worden toegestaan, indien zij zorgen voor grondverbondenheid via andere biobedrijven. Of anders gezegd: de biologische productie als geheel mag geen mestoverschot veroorzaken, de mest van biologische dieren dient opnieuw in de kringloop te worden opgenomen via de plantaardige biologische productie.

Wetgeving

De totale hoeveelheid mest die per bedrijf wordt gebruikt, mag niet meer dan 170 kg N/jaar,ha of 2 GVE/ha bedragen. Voor slachtkippen betekent dit een maximum van 580 kippen per ha. Indien er teveel mest is, moet deze worden afgevoerd naar gecontroleerde biologische bedrijven. Indien nodig wordt de totale veebezetting verlaagd.

Bedrijf

Zoals we verder zullen aantonen, biedt de huidige hokoppervlakte naar biologische normen ruimte voor slechts 20.000 slachtkippen. Aangezien u daarvoor veel te weinig buitenuitloop hebt, zal een bezetting moeten worden aangehouden die nog een heel stuk lager ligt : we spreken in dat geval over in totaal 7.500 kippen.

Zelfs met deze bezetting blijft, naar biologische normen, het mestoverschot groot : de drie hectaren waarover u eerlang zult beschikken, komen slechts in rekening voor 1.740 kippen.

Het mestoverschot van uw bedrijf hoeft nog niet meteen een zwaar probleem te zijn. Andere biologische bedrijven, bvb champignon telers, zijn tot nader order vragende partij om bio-kippenmest af te nemen. Er mag dus worden aangenomen dat de komende tijd de afzet van mest nog niet meteen een probleem wordt, en dat dit ook kan aan relatief lage kosten.

Zoals eerder aangehaald, kunt u dit ook iets meer structureel proberen op te lossen door een vaste afnemer te zoeken, waarmee u een koppelbedrijf opstart.

7 Herkomst van de dieren

Wetgeving

De dieren moeten afkomstig zijn van biologische opfokbedrijven of zelf biologisch worden opgekweekt. Uitbroeden in broedkast mag.

Voor mestkuikens is het gebruik van traaggroeiende rassen verplicht. Vleeskippen worden pas ten vroegste na 81 dagen geslacht en zijn van een traag groeiend ras.

Hierop zijn enkele uitzonderingen :

Gangbare dieren die reeds aanwezig zijn op het bedrijf kunnen, na voorafgaande toestemming van het controleorganisme, omgeschakeld worden.

Indien er niet voldoende biologische opgekweekte eendagskuikens op de markt beschikbaar zijn mogen, bij het opzetten van een nieuwe ronde, gangbare mestkuikens worden ingebracht voor zover ze jonger zijn dan 3 dagen. Deze regel geldt tot 31/12/2003. Vanaf die leeftijd moet het pluimvee minimaal biologisch worden gehouden.

Bedrijf

In principe kan er momenteel geen probleem zijn : omschakelen aanwezige dieren, herbevolken met biologische eendagskuikens, of met gangbare eendagskuikens indien onvoldoende aanbod.

In de toekomst zal in elk geval wel moeten uitgekeken worden naar meer structurele oplossingen. Op termijn zullen biologische slachtkippenbedrijven moeten kunnen bevoorrad worden uit de biologische fokkerij, die met de best aangepaste rassen werkt. Bijzondere aandachtspunten hiervoor zijn een goede ziekte weerstand, biologisch gehouden moeder- en grootouderdieren, en slachtkippen die enerzijds traag groeien en anderzijds ook niet te vet worden.

8 Dierenverzorging

8.1 Gezondheidszorg

Wetgeving

De ziektepreventie zou de gezondheidsproblemen moeten beperken. Onbeperkt gebruik van homeopathische middelen, plantenextracten en sporenelementen worden toegestaan. Allopathische behandelingen mogen niet preventief worden toegepast en moeten uitzonderlijk blijven. Hierbij geldt een wachttijd die het dubbele is van wat traditioneel gebruikelijk is, met een minimum van 48 uren. De behandelingen moeten worden ingeschreven in het veeboek. Inenting en veterinaire behandelingen die wettelijk verplicht zijn, worden uiteraard toegelaten.

Praktijk

Preventieve maatregelen zullen uiteraard nooit alle problemen kunnen voorkomen. Toch kunnen een aantal gezondheidsproblemen met relatief eenvoudige middelen worden uitgeschakeld. Belangrijk is dat bij de toepassing van een (toegelaten) behandeling, het probleem niet als “afgedaan” te beschouwen, maar steeds na te gaan wat oorzaak en aanleiding kan geweest zijn. En in te grijpen !

Het strooisel in de mate van het mogelijke droog houden, en een goede ventilatie zonder tocht voorkomt veel problemen.

Bijzondere aandacht ook voor een gezonde en hygiënische buitenloop. Een “dubbel buitenbeloop” aanleggen is zonder meer aan te bevelen. Door wisselen van percelen kan de uitloop beter groen gehouden worden, wat de kans op infecties verkleint. Ook struikgewas en bomen op de uitloop lijken een positief effect te hebben.

Tot slot van dit hoofdstukje gezondheidszorg mogen we niet vergeten dat de bezetting na omschakeling zeer sterk zal dalen, op basis van hokoppervlakte in elk geval al terugvalt op de helft van de huidige bezetting.

Rekenen we met de toegelaten bezetting van de buitenuitloop, dan mag u nog maximaal 7.500 slachtkippen houden. Indien ondergebracht in één van de huidige twee stallen, komt u nog ruimschoots onder de bio-stalbezettingnorm (7,5 kippen per m² i.p.v. 10).

Lage bezettingnormen zijn op sanitair vlak zonder meer aan te raden. Stressomstandigheden, maar ook het algemene stalklimaat spelen een belangrijke rol in de ziektedruk en de weerstand van de dieren. Ook de buitenloop draagt er toe bij dat u in zekere zin mag rekenen op sterke, relatief ziektebestendige kippen. Dit geldt des te meer indien u kuikens kunt betrekken uit biologische fokkerij.

Tot een leeftijd van 3 weken kan worden bijverwarmd tot 25°C. Nadien afbouwen tot 5 weken.

8.2 Bijzondere zorgen

Snavelbranden en leewieken mogen in de biologische landbouw niet systematisch worden toegepast. Enkel in uitzonderingsgevallen, nl. indien dit voor de gezondheid of het welzijn noodzakelijk blijkt.

9 Huisvesting

Wetgeving

Er mogen maximaal 10 slachtkippen per m² (met een maximum van 21 kg levend gewicht/m²). Uitzondering: wanneer mobiele stallen worden gebruikt met ten hoogste 150 m² vloeroppervlakte, die 's nachts open blijven, mag de bezettingsgraad worden verhoogd tot 16 mestkippen, met een maximum van 30 kg levend gewicht per m².

Voor deze bezettingsnormen kan Blik tot 31/12/2005 afwijkingen aanvaarden als het gaat om bestaande gebouwen die voor 24/08/99 zijn gebouwd. De stallen moeten in dat geval wel voldoen aan de bezettingsnormen van het toen geldende lastenboek.

De totale nuttige oppervlakte van de stallen voor pluimvee voor de vleesproductie mag per productie-eenheid niet meer dan 1.600 m² bedragen. Afwijking mogelijk geval per geval tot maximaal 24/08/2005 voor gebouwen die voor 24/08/99 zijn gebouwd.

Per pluimveestal mogen niet meer dan 4.800 mestkuikens gehuisvest zijn. Afwijking mogelijk voor de ronde die opgezet is. Grotere stallen moeten een afscheiding hebben met minstens een houten wand.

De stal is voorzien van luiken met een totale lengte van tenminste 4 m per 100 m² vloeroppervlakte van de stal. Afwijkingen zijn ook hier mogelijk voor bestaande stallen.

In de stal moet ten minste 1/3 van de betrokken oppervlakte bestaan uit vaste bodem die voor éénderde bestrooid is met houtkrullen, stro, zand of turf.

Na elke ronde is er een sanitaire leegstand van 3 weken voor de stal verplicht.

Bedrijf

Met de huidige hokoppervlakte (2.000 m²) kunt u in principe 20.000 slachtkuikens huisvesten, of 10.000 kuikens per stal. De 7.500 kuikens die u – als gevolg van de normen voor de buitenbeloop – maximaal kan houden, worden in 1 stal gehouden. U overstijgt daarmee de maximumnorm van 4.800 slachtkuikens per toom. Hoe dan ook zijn kleinere tomen aan te bevelen. U dient dus de stal in compartimenten in te delen, bvb door middel van een houten beschot.

Voor het overige zullen de aanpassingen aan de stal beperkt zijn. Hou rekening met de toekomstige stalindeling voor het aanbrengen van de uitloopluiken.

De tweede stal zal voorlopig leeg staan.

De eerste weken na het opzetten kunnen de kuikens op een beperkte oppervlakte van de stal worden gehouden, bvb door middel van houten schotten en/of zeilen, dit met oog op verwarming, stroverbruik e.d. Naarmate de groei vordert wordt meer ruimte gegeven. Hou er wel rekening mee dat de ruimte die na verloop van tijd wordt bijgegeven zeker 's winters tijdig moet worden voorverwarmd vooraleer schotten worden weggehaald.

Ingestrooide stallen zijn ook in de gangbare slachtkippenproductie de norm. Aangezien u zelf geen graan kunt telen, beschikt u ook niet over eigen stro. Maar wellicht kunt u via deze weg een eerste stap zetten naar een koppelbedrijf, door stro af te nemen van de afnemers van de mest.

10 Buitenloop

Wetgeving

Zodra de weersomstandigheden het toelaten moeten de kippen – gedurende ten minste één derde van hun leven - beschikken over een uitloop in open lucht, die grotendeels begroeid is en voldoende schuilmogelijkheden biedt. De mestkippen moeten vanaf de leeftijd van 6 weken overdag zonder onderbreking de mogelijkheid hebben om buiten te lopen.

Voor de mestkippen is de buitenloop met gewas bezaaid, met een maximale bezetting van 2.500 vleeskippen per hectare.

Voor deze bezettingsnormen kan Blik tot 31/12/2005 afwijkingen aanvaarden als het gaat om bestaande gebouwen die voor 24/08/99 zijn gebouwd. De buitenbeloop moet dan voldoen aan de bezettingsnormen van het toen geldende lastenboek.

Uitzondering : wanneer voor mestkuikens mobiele stallen worden gebruikt met ten hoogste 150 m² vloeroppervlakte, die 's nachts open blijven, mag de bezettingsgraad van de buitenbeloop worden verhoogd tot 2.5 m² per slachtkip (5.000 slachtkippen per hectare).

Na elke ronde is er een sanitaire leegstand van 6 weken voor de buitenbeloop verplicht.

Praktijk

De kippen lopen niet buiten in december, januari en februari.

De buitenbeloop is best met bomen en struiken begroeid als beschutting tegen de zon. Bij hoge temperaturen in de zomer zullen de kippen niet buitenkomen.

De overgang van stal naar buitenbeloop kan met zand worden bedekt.

Afrastering en aanplant van bomen en struiken brengen nogal wat kosten met zich mee. Toch loont dit zeker de moeite. Kippen zijn echte bosdieren die zich thuis voelen in (hoogstam)boomgaarden met hoge dichte hagen rondom.

Problemen met worminfecties en besmettingen kunnen voorkomen worden door te zorgen voor een dubbele uitloop (elk van beide minstens zo groot als voorgeschreven door het lastenboek) en regelmatig af te wisselen.

Bedrijf

Vooreerst is de beperkte oppervlakte waarover u beschikt een zware drempel, maar ook op tal van andere vlakken zal de praktische uitwerking van de buitenuitloop niet eenvoudig zijn. Wisselpercelen, die overigens ten zeerste moeten aangeraden worden, vallen al onmiddellijk buiten beschouwing, aangezien u dan over nog meer grond moet beschikken.

Mogelijks kunt u later de stallen meer grondig gaan verbouwen, zodat een deel van de stal overdekte buitenuitloop wordt, met als bijkomend voordeel dat u dit gedeelte kunt afsluiten met windbreeknetten, zodat de kippen ook bij slecht weer het eigenlijke hok kunnen verlaten om “min of meer buiten” te gaan scharrelen.

De sanitaire leegstand van de buitenloop bedraagt zes weken, die van de eigenlijke stal drie weken. Dit vormt op zich niet echt een probleem. Na drie weken leegstand kunt u nieuwe kuikens in de stal brengen, en deze nog gedurende drie weken binnenhouden.

Aanleg buitenbeloop van gras/klaver

Inbreng van klaver gebeurt ofwel door grasland te vernieuwen via zaai onder dekvruucht of bij zaai van een nieuwe weide.

Voor de standweiden is witte klaver aangewezen, hoewel soms rode klaver mee ingezaaid wordt. De rode klaver die sneller groeit zorgt de eerste jaren voor productie en wint na enkele jaren de plaats voor de witte klaver.

De pH is optimaal 5,5 tot 6 en klaver heeft licht nodig om te kunnen groeien : dus het gras kort houden om de klavergroei te bevorderen.

- *Inzaai bij graslandvernieuwing*

Het inbrengen van witte klaver in grasland gebeurt het best bij de inzaai van een nieuwe weide. Een gras/klaver mengsel bevat gemiddeld 10-12 gewichtsprocenten witte klaverzaden wat neerkomt op 3-5 kg per ha. Hogere concentraties klaverzaden in het mengsel kunnen aanwezigheid van klaver in het begin wel verhogen maar dit effect verdwijnt meestal reeds het eerste jaar.

Het zaai-bed moet effen en fijn liggen en goed aangedrukt zijn. Meestal wordt het gras/klaverzaadmengsel wat ondieper ingezaaid dan het gewone zaadmengsel dat overwegend uit Engels raaigras bestaat. Bij het zaaien moet men wel regelmatig in het mengsel roeren om ontmenging te vermijden en een gelijkmatige klaverzaadverdeling te verkrijgen over het ganse perceel. Ideaal is het zaaien van het graszaadmengsel op de optimale diepte met de zaaimachine en daarna het kleine witte klaverzaad breedwerpig met kunstmeststrooier uit te zaaien en oppervlakkig in werken of te rollen.

Gras/klaver kan vanaf 1 april tot half augustus worden ingezaaid. Het zaaien na 1 september laat zelden toe dat de klaverplanten goed ontwikkeld de winter ingaan en dus voldoende gewapend zijn om de winter te overleven. Ook voor de echte complexe mengsels met o.a. beemlangbloem, timothee en veldbeemgras geldt deze regel : zaaien tot 1 september als men voldoende planten van deze soorten in het bestand wil terugvinden. Bij een zaai voor 1 september kunnen bovendien door begrazing (+bloten) of lichte snede heel wat dicotyle onkruiden worden bestreden.

11 Voeder

Wetgeving

Het voeder is afkomstig van biologische akkerbouwbedrijven, dus geteeld zonder chemische meststoffen noch gebruik van pesticiden.

Het is toegelaten maximaal 30 % van het voederrantsoen te maken uit omschakelingsvoerders afkomstig van percelen waar al ten minste één jaar geproduceerd wordt volgens de biologische methode. Deze beperking tot 30 % is niet van toepassing indien de plantaardige producten in omschakeling afkomstig zijn van het eigen bedrijf. Het aandeel mag in dit geval tot 60 % worden verhoogd.

Indien onvoldoende voeders van biologische oorsprong op de markt beschikbaar zijn, kan men een beperkte hoeveelheid gangbare voeders gebruiken. Maximum 20 % gangbaar voeder per jaar met een maximum van 20 % op basis van de droge stof in het dagrantsoen. Aan het dagrantsoen voor pluimvee moet ruwvoeder, vers of gedroogd voer of kuilvoer worden toegevoegd.

Voor mestkippen tot een leeftijd van 4 weken mag dit verhoogd worden tot 35 % indien de dieren afkomstig zijn van de gangbare houderij.

Voor mestkuikens dient het in de mestperiode toegediende voedermengsel voor minstens 65 % uit graan te bestaan.

De gangbare voeders die mogen gebruikt worden zijn beperkt tot : tarwegluten, maïsgluten, moutkiemen, bierborstel, getoaste sojabonen, lijnzaad, lijnzaadschilfers, aardappeleiwit, voederbiet, melasse als bindmiddel in mengvoerders, zeewier en niet geraffineerde levertraan.

Praktijk

De voederprijs ligt rond de 37,18 EUR/100 kg. De voederconversie ligt in de winter rond 2.97 en in de zomer rond 2.84.

Uit onderzoek blijkt dat het bewerken (breken, pletten,...) van de bijgevoerde tarwe geen voordeel bijbrengt. Het aandeel onbewerkte tarwe schommelt rond de 30 % van het rantsoen over de ronde heen. Dat van bewerkte tarwe 40 %. Het aandeel tarwe wordt in de loop van de ronde opgevoerd : bij bewerkte tarwe tot 70 %. De onbewerkte tarwe wordt naar het einde toe best afgebouwd tot 20 %.

Bedrijf

U beschikt niet over de mogelijkheid om eigen voeder te telen. De opstart van een koppelbedrijf, waar we reeds herhaaldelijk hebben op aangedrongen, kan hier echter perspectieven openen.

Door de aankoop van mengvoeder te beperken en onbewerkt graan bij te strooien kunt u heel wat besparen. Mengvoer kost al gauw zo'n 0,32 EUR per kg, maar kan oplopen tot 0,37 EUR. Af hoeve kost biologisch graan tussen de 0,25 en de 0,27 EUR.

Het aanbod is echter momenteel uiterst beperkt, en u zult een "bevoorrechte relatie" moeten opbouwen. Hou er ook rekening mee dat u ook transportkosten en een of andere opslagmogelijkheid op het eigen bedrijf zult moeten bekostigen.

In de verdere doorrekening (zie hoofdstuk bedrijfseconomie) gaan we echter uit van het pessimistische scenario, nl. dat u voor onbepaalde duur alle voeder in de handel moet betrekken.

12 Arbeidsbehoefte

Er mag worden van uitgegaan dat een productiecapaciteit van 15.000 slachtkippen naar arbeidsbehoefte toe gelijkstaat met 1 volwaardige arbeidskracht.

De door het lastenboek opgelegde termijnen (minimale slachtleeftijd en sanitaire leegstand) beperken het aantal rondes tot hooguit 3,6. De jaarproductie bedraagt per volwaardige arbeidskracht dus ongeveer een 50.000 kippen.

Na omschakeling kunt u in principe een jaarproductie halen van 26.000 à 27.000 slachtkuikens, afhankelijk van de uitval. Op 3 % uitval mag u toch wel rekenen. Deze jaarproductie vergt de arbeid van 0,54 VAK.

De leefbaarheidsnorm (referentie-inkomen) die o.m. voor Vlif-steun wordt gehanteerd, brengt de arbeidskost op 0,59 EUR per geproduceerde slachtkip.

Vandaag vergt uw bedrijf een meer dan voltijdse beschikbaarheid. Er zijn echter andere beperkingen, en er komt dus heel wat tijd vrij. In principe zouden we moeten stellen dat tegenover 1 VAK die nu beschikbaar (én noodzakelijk) is, ook in de toekomst een volwaardig inkomen van 1 VAK zou moeten staan.

In de praktijk zien we echter dat uw bedrijf vandaag, niettegenstaande de hoge arbeidsbehoefte, geen inkomen genereert (het arbeidsinkomen is zwaar negatief). In dat geval kunnen we er beter van uitgaan dat de halftijdse arbeidsbehoefte halftijds wordt verloond, en dat een oplossing wordt gezocht voor de vrijgekomen tijd, binnen het bedrijf (meerwaarde of kostenbesparing) of buiten het bedrijf (nevenberoep).

Overigens blijft u ook in de nieuwe situatie naar wettelijke normen een volwaardig, professioneel bedrijf (meer dan 0,5 VAK), zodat geen problemen ontstaan naar vergunning, VLIF of andere wettelijke vereisten toe.

13 Bedrijfseconomische aspecten

De afschrijving, de rente en het onderhoud voor de pluimveestallen bedraagt vandaag op uw bedrijf 31 308 EUR. In de slachtkippenhouderij zijn de kosten voor het aanpassen van de gebouwen relatief beperkt (compartimenteren, uitloopluiken).

Wel dient u rekening te houden met aanzienlijke kosten voor afrasteringen e.d. Afhankelijk van wat u met de buitenuitloop precies wil aanvangen (aanplantingen, extra schuilmogelijkheid e.d.) kunnen de kosten sterk verschillen. Wij hebben hier de kosten globaal begroot op 4 338,14 EUR, af te schrijven op 5 jaar (+ rente 5 %).

Algemene gegevens

Afleverleeftijd : 81 dagen.
Aflevergewicht : 2,25 kg.
Groei : 26 gr/dag.
Voederomzet : 3
Uitval : 3%

Kosten per slachtkip in euro

Aanschaf kuiken :	0,37
Rente levende have (3%) :	0,01
Voer : (alles aangekocht)	2,12
Stro :	0,04
Gezondheidszorg :	0,25
Water, gas, elektriciteit :	0,32
Kosten controle :	0,04
Overige kosten :	0,05
Huisvesting :	1,16
Kosten buitenuitloop :	0,04
Kosten per opgezette kip	4,40
Netto kosten per afgeleverde kip	4,53
Arbeid	0,57
Kosten per kip inclusief arbeid	5,10
Kostprijs per kg inclusief arbeid	2,27

In deze kostprijsberekening werd de arbeidskost mee verrekend. Concreet betekent dit dat, indien u een verkoopprijs kunt bedingen van om en bij de 2,30 EUR/kg niet alleen de productiemiddelen, maar ook uw arbeidsinkomen daarmee betaald wordt.

14 Omschakeling

14.1 Omschakeling dieren

Om vlees onder de aanduiding “biologisch” te mogen verkopen, moeten de dieren minstens 10 weken worden gevoederd, gehuisvest en veterinaire behandelingen ondergaan volgens de biologische productiemethoden.

14.2 Omschakeling grond

De omschakelingsperiode voor weiden en buitenbelopen wordt 1 jaar (uitzondering mogelijk tot 6 maanden). Voedergewassen moeten aan de normale omschakelingsperiode voldoen van 2 jaar.

14.3 Volledige omschakeling bedrijf

Bij volledige (plantaardig én dierlijk) omschakeling van het bedrijf is de omschakelingstermijn 24 maanden. Alle regels voor de dieren moeten worden gerespecteerd. Het verbruik, na het begin van de omschakeling, van de nog niet-biologische op het bedrijf geproduceerde dierenvoeders wordt toegelaten.

15 Afzet

Vleeskippen worden pas ten vroegste na 81 dagen geslacht en zijn van een traag groeiend ras.

Bij verkoop aan de groothandel heeft u geen slachtkosten, en voor vrij grootschalige producties is dit zowat de enige mogelijkheid.

Momenteel ligt de verkoopprijs een stuk lager dan de kostprijs die we volgens onze begroting op uw bedrijf mogen verwachten. Door de hoge afschrijvingen van de stallen, en het feit dat de beperkte buitenloop een groot stuk huisvesting nutteloos maakt, heeft u af te rekenen met zeer hoge stalkosten. Vrijwel alle vleeskippenbedrijven komen bij een simulatie van de omschakeling op een kostprijs van 2,50 EUR en meer per kilogram.

Een alternatief voor de verkoop aan de groothandel is de afzet via thuisverkoop, bijvoorbeeld op bestelling. Uiteraard heeft u in dat geval wel slachtkosten, die vaak hoog kunnen oplopen (2,00 EUR). De verkoopprijs op de hoeve bedraagt 6,20 à 6,45 EUR. Doorgaans wordt in dat geval wel gewerkt met iets zwaardere kippen (2,8 à 3 kg).

Afgezien van problemen met vervetting, leidt de minimale slachtleeftijd van 81 dagen ook tot vrij grote gewichtsverschillen tussen de dieren. Kleinschalige verkoop rechtstreeks aan consument of kleinhandelaars van de zwaardere dieren is zelfs op relatief grootschalige bedrijven een mogelijke oplossing.

Uit een snelle herberekening van onze bedrijfseconomische prognose blijkt het volgende:

Kostprijs per afgeleverde kip inclusief slachtkosten :	6,88
Arbeid : (vermeerderd met ½ dag per week voor rechtstreekse verkoop)	0,71
Kosten inclusief arbeid :	7,59
Kostprijs per kilogram inclusief arbeid :	3,37

Aan een verkoopprijs van 6,20 EUR/kg kunt u via rechtstreekse verkoop een bijkomende marge behalen van 2,83 EUR.

Hou er wel rekening mee dat u slechts een beperkte hoeveelheid rechtstreeks aan consumenten kwijt kan, en dat de rechtstreekse verkoop bijkomende investeringen zal vergen (verkoopruimte, frigo, ...). Deze bijkomende investeringen zijn hier nog niet verrekend ! Wel kunt u voldoende ruimte vinden in bestaande bedrijfsgebouwen, wat uiteraard een enorme voorsprong is.

16 Samenvatting

Veestapel

Het is niet uw bedoeling het huidige kippenbestand in te passen tussen de regels van het biologisch lastenboek. U wil in tegendeel een biologische kippenproductie gaan uitbouwen, gericht op kwaliteit, en met een verantwoorde mestafzet. U zal nog 7.500 kippen kunnen houden.

Huisvesting

De buitenbeloop is inderdaad de limieterende factor waardoor u nog 7.500 kippen kan houden.

Teeltplan

De buitenbeloop inzaaien met klaver lijkt u een goede optie.

Bemesting/mestafzet

Zelfs met de bezetting van 7.500 kippen blijft, naar biologische normen, het mestoverschot groot : de drie hectaren waarover u eerlang zult beschikken, komen slechts in rekening voor 1.740 kippen. Het mestoverschot van uw bedrijf hoeft echter nog niet meteen een zwaar probleem te zijn. Andere biologische bedrijven, bvb champignontelers, zijn tot nader order vragende partij om bio-kippenmest af te nemen.

Voederaankoop

Er zijn zowel in binnen- en buitenland voldoende firma's die biologisch voeder verkopen.

Arbeid

Door de daling van het aantal kippen zal er extra tijd (0.5 VAK) beschikbaar zijn.

Afzet

Afzet via de groothandel is mogelijk.

Bedrijfseconomie

In de slachtkippenhouderij zijn de kosten voor het aanpassen van de gebouwen relatief beperkt (compartimenteren, uitlooplukken). U hebt wel nog zware afschrijvingen lopen.

Tot slot

De weg om uw bedrijf om te schakelen naar biologische productie, ligt voor u. Met dit bedrijfsontwikkelingsplan hebben wij getracht enige wegwijzers uit te zetten.

Gaandeweg is gebleken dat de omschakeling van een kapitaals- en arbeidsintensieve bedrijfstak, zoals de slachtkuikens, uiterst moeilijk te realiseren is. Meestal zijn slechts beperkte bijkomende investeringen mogelijk, en de bezettingsnormen van zowel de hokken als de buitenuitloop lijkt bijna onoverkomelijk.

In de gegeven omstandigheden zouden wij u aanraden de omschakeling nog even uit te stellen. U heeft nog een zware investeringslast te dragen, en in dat licht zou het terugbrengen van de jaarproductie op hooguit een tiende onverantwoord zijn. De bio-meerprijs kan in geen enkele sector dergelijke verhoudingen aan.

Dat betekent niet dat u uw wens om duurzaam, en liefst biologisch te produceren, helemaal moet opgeven. Wel in tegendeel. De eerstkomende tijd raden wij u aan nu reeds te werken aan duurzame mestafzet enerzijds, en technische optimalisering van de gangbare productie anderzijds.

U zult vaststellen dat aan technisch vakbekwame productie heel wat duurzaamheidsaspecten vastzitten, zoals de voederoptimalisatie die leidt tot dierenwelzijn, ziektepreventie, kwaliteit en een betere nutriëntenbenutting.

Dit kan u helpen uw beroepsfierheid te behouden en u ondertussen reeds voor te bereiden op de eigenlijke omschakeling zodra u financieel wat meer armslag heeft. Verder zijn er nog heel wat perspectieven, die meteen ook de omschakeling in de toekomst mogelijk zullen maken.

Indien u op het moment van de omschakeling bijkomende investeringen aankan, kunt u een van de pluimveestallen ombouwen tot een eigen voederproductie-eenheid waar u aangekochte of door koppelbedrijven aangeleverde biograndstoffen tot krachtvoer (fasenvoeding!) verwerkt. Of u maakt er een verwerkings- en verkooppriimte van waar u braadkuikens of kippendelen rechtstreeks afzet.

Maar dat is uiteraard nog een heel andere omschakeling.

Wij hopen in elk geval met dit bedrijfsontwikkelingsplan stof tot nadenken gegeven te hebben, en bij te dragen tot een nieuwe en toekomstgerichte kijk op uw bedrijf.

BIJLAGE : Nuttige adressen

***) Vlaamse Gemeenschap**

Administratie Land- en Tuinbouw

Adeling land- en tuinbouwvorming

Cel biologische landbouw

Leuvenseplein 4

1000 Brussel

Contactpersonen Ann Theunissen/ Marie Verhassel

tel. : 02/553.63.90 – 02/553.63.76

fax. : 02/553.63.60

E-mail : Ann.Theunissen@ewbl.vlaanderen.be ; Marie.Verhassel@ewbl.vlaanderen.be

***) Erkende controle-organismen**

Blik vzw

Bart Maes - Statiestraat 164 B - 2600 Berchem

Tel. 03/287.37.50 - Fax 03/287.37.51

Ecocert sprl

Blaise Hommelen -

Chemin de la Haute Baudecet, 1 -

1457 Walhain

Tel. 081/60 03 77 - Fax 081/60 03 13

***) Voorlichting, advies en vorming**

BIO consult cvba

Adviesbureau voor bedrijfsontwikkeling biologische landbouw en omschakelingsbegeleiding biologische landbouw

Wim Govaerts - Tolhuis 14A - Tongerlo

Tel. 0477/77 46 95 - Fax 03/287 37 71

BLIVO vzw

Biologische Landbouw

Instituut voor voorlichting en onderzoek

Peter Brattinga - Statiestraat 164 C - 2600 Berchem

Tel. 03/287.37.70 - Fax 03/287.37.71

Boerenbond

Omschakelingscursus en omschakelingsbegeleiding biologische landbouw

Ignace Deroo - Diksmuidsestwg 406/4

8800 Roeselare

Tel 051/26.03.85 - Fax 051/26 03 89

Landwijzer vzw

2 jarige beroepsopleiding biologische landbouw

Michel Mouton - Statiestraat 164 D

2600 Berchem
Tel. 03/287.37.77 - Fax 03/287.37.71

PCBT vzw

Proefcentrum voor de biologische teelt
Lieven Delanote - Ieperseweg 87
8800 Beitem
Tel. 051/26 14 45 - Fax 051/24 00 20

Vlaams Agrarisch Centrum vzw

Omschakelingscursus en omschakelingsbegeleiding biologische landbouw
Filippe Van De Craen
Ambachtsweg 20
9820Merelbeke
Tel. 09/252 59 19 - Fax 09/252 40 66